

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

SIOS remissvar till betänkandet Det blågula glashuset (SOU 2005:56)

Diarienummer Ju2005/5486

Sammanfattning

Utredningen har gjort ett gediget arbete och genomlyst de viktiga frågorna när det gäller strukturell diskriminering. SIOS kan i stort ansluta sig till de flesta förslag som läggs fram.

SIOS delar utredarens syn på att det krävs en förskjutning av dagens integrationspolitik från en fokus på invandrare till en fokus på diskrimineringsmekanismer. SIOS förespråkar ett perspektivskifte där begreppet integration tolkas som likvärdig status mellan majoritet och minoritet. En likvärdig status innebär att minoriteter behandlas som subjekt i processer som berör deras delaktighet i samhällsbyggandet.

Utredningens svaghet ligger dels i att man inte sätter frågan om strukturell diskriminering i relation till det mångkulturella samhället utifrån en pluralistisk syn och dels att man söker lösningar med stark fokusering på diskrimineringsåtgärder utan att koppla de till behovet av samhällsförändring i stort.

En förutsättning för en lyckad integrationspolitik är att den i relation till individer (t.ex. med annan etnisk bakgrund) är en mångfaldspolitik som syftar till att säkerställa allas lika rättigheter. Det är lika viktigt, vilket utredning inte tar fasta på, att särskilja **etableringspolitik för nyinkomna** och **den generella politiken**, särskilt inom utbildnings- och kulturpolitiken, för att uppnå ett mångkulturellt samhälle som präglas av pluralism. Ett utslag av denna brist är att man, trots utredningens övertygelse om språkets avgörande betydelse för diskriminering, inte föreslår förändring av de stigmatiserade begreppen som ”invandrare”.

SIOS delar utredarens syn på att det civila samhället har en viktig roll att spela i arbetet för ett ickediskriminerande samhälle men anser att betänkandets utgångspunkt i att det offentliga skall definiera organisationernas intressen är principiellt felaktigt. Organisationer bildade på etnisk grund har en flerfaldig roll att spela utifrån medlemmarnas uppdrag. De huvudsakliga rollerna är att **vara bevakare av gruppens intresse**, att **bedriva identitetsfrämjande verksamhet** inom kultur och språkfrågor för ett mångkulturellt samhälle, och att **vara en samverkande part** som är en naturlig del av den svenska folkrörelsen och den demokratiska infrastrukturen. Arbetet för att motverka diskriminering är en del av detta uppdrag vilket innebär att en förstärkning av organisationernas roll och engagemang är en fråga om ekonomiska resurser och erkännande av att vara en legitim aktör när det gäller diskriminering. Den viktigaste förutsättning för att ”invandrarorganisationer” skall kunna påverka

utvecklingen och fullt ut vara ett subjekt i de olika processer som syftar till att uppnå ett ickediskriminerande samhälle, är att samhället erkänner och stödjer organisationerna utifrån deras betydelse för medlemmar, gruppen och samhället i stort.

SIOS delar utredarens syn att stödet till forskning och utbildning angående diskriminering bör utvecklas och förstärkas. SIOS ser däremot fördelar med att arbetet inte koncentreras till ett institut utan tas upp av de idag redan befintliga forskningsinstitutionerna.

Synpunkter

13 Förslag och rekommendationer

SIOS har valt att lämna synpunkter på vissa avsnitt.

Avsnitt 13.3 Empowerment – förstärkning av det civila samhället

SIOS delar utredarens syn att det civila samhället har en viktig roll att spela i arbetet för ett ickediskriminerande samhälle. Som samarbetsorgan för 16 organisationer bildade på etnisk grund känner vi det stora intresset för detta arbete bland våra medlemmar och är medvetna om vilket ansvar som vilar på oss. Samtidigt anser SIOS att betänkandets utgångspunkt, att det offentliga skall definiera organisationernas intressen, är principiellt felaktig.

Ett icke-diskriminerande samhälle, när det bl.a gäller arbetsmarknad, socialt liv, utbildning, rättväsende med flera områden är nödvändigt för ett deltagande på lika villkor, men är inte nödvändigtvis ett mångfaldigt och mångkulturellt samhälle. Detta samhälle kan trots det fortsätta bevara sin enspråks- och monokultur. För att skapa ett verkligt mångkulturellt och mångfaldigt samhälle krävs ett levande minoritetsliv. Organisationer bildade på etnisk grund har därför en flerfaldig roll att spela, och dessa roller är lika viktiga:

- rollen som språk- och kulturbevarande organisation, för att bidra till att hålla minoriteternas språk och kultur levande och skapa en verklig mångfald;
- rollen som intresseorganisation: där de kan välja att ägna sig åt att kämpa mot diskriminering men också andra samhällsområden såsom arbetsmarknad, utbildning, äldreomsorg eller ett annat område av vikt för dess medlemmar; och
- rollen som aktiv, engagerad och samverkande aktör inom folkrörelsen med en vilja att bidra till samhällsutvecklingen.

Att villkora stödet till organisationer bildade på etniskt grund för att styra dem till kampen mot diskriminering är inte mycket bättre än att kräva att de agerar för integration. Det innebär att diskriminering ses som ett minoriteternas intresse och inte som hela samhällets problem och att man återigen ignorerar deras roll som språk- och kulturbevarande organisation. En förstärkning av organisationer bildade på etnisk grund kan inte ske genom att styra dem till vissa områden utan måste ske genom att välkomna deras intresse att delta inom alla samhällsområden.

På motsvarande sätt är det viktigt att alla organisationer ses som en tillgång i arbetet mot diskriminering. Ett bra exempel på detta är de antidiskrimineringsverksamheter som bildats runt om i landet och där många olika organisationer förenas i arbetet för lika rättigheter oavsett kön, sexuell läggning, funktionshinder, etnicitet eller trosuppfattning. SIOS delar därför utredarens åsikt att stödet till det civila samhällets arbete mot diskriminering bör

utvecklas och förstärkas. Ett led i detta är en fond för utvecklingen av rättspraxis, även om den främst skall ses som en förstärkning av de enskildas möjligheter att tillvarata sina grundläggande rättigheter.

SIOS ansluter sig till utredarens förslag att den erfarenhet och kunskap som finns i det civila samhället i ökad utsträckning bör tillvaratas i statliga utredningar.

Avsnitt 13.6.4 Etnisk statistik

SIOS har inget att invända mot utredarens förslag att utveckla den idag tillgängliga statistiken för att förtydliga bilden av samhällets struktur. Det behöver dock kompletteras för att samhället skall få kunskap de behov och intressen som invånarna har. Ett exempel på detta är det förslag som SIOS redan tidigare fört fram om ett behov för kommunerna att inventera invånarnas modersmål för att bättre kunna bedöma behov inom vård, skola och omsorg.

Avsnitt 13.8.2 Stärkta politiska rättigheter

SIOS välkomnar utredarens förslag att osakligt motiverade skillnader i rättigheter på grund av medborgarskap tas bort från lagstiftningen. Det är en fråga som SIOS och dess medlemsorganisationer drivit under många år. Genom att neka individer politiska rättigheter på grund av medborgarskap har de tvingats att bryta ytterligare ett band med sitt ursprung. SIOS är övertygat om att det är möjligt att genomföra full rösträtt i riksdagsval även oberoende av medborgarskap och samtidigt bevara ett krav på anknytning till Sverige.

Avsnitt 13.8.3 Anti-diskrimineringsperspektiv i utbildningsväsendet

SIOS delar utredarens syn att stödet till forskning och utbildning angående diskriminering bör utvecklas och förstärkas. SIOS ser däremot fördelar med att arbetet inte koncentreras till ett institut utan tas upp av de idag redan befintliga forskningsinstitutionerna. Därigenom ges de möjlighet att utveckla ämnesöverskridande forskning kopplad till det redan pågående arbetet. På så sätt får också utbildningen vid universitet och högskolor en direkt tillgång till forskningen.

För SIOS styrelse

Antonella Dolci,
styrelseledamot

Christian Olofsson
föredragande